



LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2017. gada 18. oktobrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Artūrs Kučs un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 152/2017), kuru iesniegusi Tatjana Ždanoka (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Saeimas vēlēšanu likuma 5. panta 6. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 9. un 91. pantam.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka Saeimas vēlēšanām nevar pieteikt par kandidātiem un Saeimā nevar ievēlēt citstarp personas, kuras pēc 1991. gada 13. janvāra darbojušās PSKP (LKP), Latvijas PSR Darbaļaužu internacionālajā frontē, Darba kolektīvu apvienotajā padomē, Kara un darba veterānu organizācijā, Vislatvijas sabiedrības glābšanas komitejā vai tās reģionālajās komitejās.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd likuma normas atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Pieteikums iesniegts kā konstitucionālā sūdzība. Līdz ar to tam jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

5.1. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka “konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai”, bet sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka ir bijusi Latvijas Komunistiskās partijas Kontroles un revīzijas komisijas locekle līdz 1991. gada augustam. Tiesa, pamatojoties uz prokuratūras lūgumu, ir konstatējusi faktu, ka Pieteikuma iesniedzēja pēc 1991. gada 13. janvāra ir darbojusies Latvijas Komunistiskajā partijā. Pieteikuma iesniedzēja arī saņēmusi Centrālās vēlēšanu komisijas 2017. gada 4. augusta uzziņu, ka minētajos apstākļos viņa atbilstoši apstrīdētajai normai nav tiesīga pieteikt savu kandidatūru Saeimas vēlēšanām.

5.2. Kolēģija konstatē, ka Pieteikuma iesniedzēja nav nedz pieteikta Saeimas vēlēšanām, nedz, pamatojoties uz Saeimas vēlēšanu likuma 13. panta otrās daļas 1. punkta “a” apakšpunktu, ar Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumu svītrotā no deputātu kandidātu saraksta. Tātad apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai nav piemērota. Centrālās vēlēšanu komisijas izsniegta uzziņa ir informācija par tiesībām, kas privātpersonai saistošas tiesiskas sekas vēl nerada.

Satversmes tiesas praksē ir pausta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu un izlemjot jautājumu par lietas ierosināšanu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-111-01 10. punktu*).

Konstitucionālajā sūdzībā ir ietverti argumenti tam, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējai tiks piemērota nākotnē. Aplūkojamā gadījumā, ja Pieteikuma iesniedzēja tiktu pieteikta par kandidāti Saeimas vēlēšanām, viņa tiktu svītrotā no kandidātu saraksta, tādējādi viņas tiesības būt ievēlētai Saeimā tiktu būtiski skartas.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5.3. Ņemot vērā, ka pamattiesību aizskārums Pieteikuma iesniedzējai varētu rasties nākotnē, uz izskatāmo pieteikumu nav attiecināmas Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās un ceturtais daļas prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkts noteic, ka Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai: 1) prasījums formāli ir izspriests; 2) prasījums ir mainījies pēc būtības; 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2006. gada 15. jūnija spriedumā lietā Nr. 2005-13-0106 izvērtēja apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1., 9. un 91. pantam. Pieteikuma iesniedzējas prasījums ir identisks spriedumā lietā Nr. 2005-13-0106 izvērtētajam prasījumam.

Vienlaikus Satversmes tiesa 2006. gada 15. jūnija spriedumā lietā Nr. 2005-13-0106 atzina, ka Saeimai nepieciešams pārskatīt apstrīdētās normas nepieciešamību. Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka Saeima to nav veikusi, tomēr tas neatbilst patiesībai. Saeima 2007. gada 26. aprīlī, izskatot likumprojektu Nr. 220/Lp9 “Grozījums Saeimas vēlēšanu likumā” 2. lasījumā, noraidīja deputāta V. Buzajeva priekšlikumu apstrīdēto normu izslēgt no likuma. Izskatot likumprojektu Nr. 566/Lp9

“Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā” 2. lasījumā, Saeima 2009. gada 29. janvārī noraidīja deputāta V. Agešina priekšlikumu apstrīdēto normu izslēgt no likuma. Debatēs deputāti, kas balsoja “pret” priekšlikumu, norādīja, ka apstrīdētā norma vēl joprojām nepieciešama valsts drošības un neatkarības apdraudējuma novēršanai un ierobežojumam saskaņā ar leģitīmu mērķi (sk. <http://www.saeima.lv/steno/Saeima9/090129/st090129.htm>). Izskatot likumprojektu Nr. 1215/Lp9 “Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā” 2. lasījumā, Saeima 2010. gada 25. februārī noraidīja frakcijas “Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā” priekšlikumu apstrīdēto normu izslēgt no likuma (sk. <http://www.saeima.lv/steno/Saeima9/100225/st100225.htm>). Pēdējo reizi Saeima izskatīja apstrīdēto normu, taču tikai redakcionālā aspektā, 2014. gadā. Saeima ar 2014. gada 6. februāra likumu “Grozījumi Saeimas vēlēšanu likumā” izteica Saeimas vēlēšanu likuma 5. pantu, tostarp arī apstrīdēto normu, jaunā redakcijā.

Noraidot priekšlikumus par apstrīdētās normas izslēgšanu no likuma, Saeima pamatoja lēmumu ar jauniem apsvērumiem par apstrīdētās normas nepieciešamību. Tas nozīmē, ka pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ Pieteikuma iesniedzējas prasījumu nevar uzskatīt par izspriestu.

Līdz ar to attiecībā uz pieteikumā ietverto prasījumu atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 1., 9. un 91. pantam nav piemērojams Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkts.

7. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1., 9. un 91. pantam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Saeimas vēlēšanu likuma 5. panta 6. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 9. un 91. pantam” pēc Tatjanas Ždanokas pieteikuma (pieteikums Nr. 152/2017).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu – Latvijas Republikas Saeimu – līdz 2017. gada 18. decembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 3. kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kusiņš